

Snješka Knežević

PRIJEDLOG ZA PROTOTIP

*Arhitekt Slavko Löwy (1904 - 1996): U povodu
100-godišnjice rođenja*

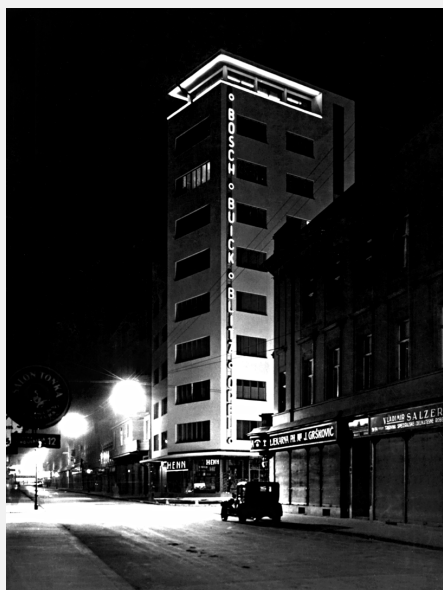
Galerija Milan i Ivo Steiner, Židovska općina Zagreb
12.12.2004.-13.2.2005.

Galerija Milan i Ivo Steiner Židovske općine Zagreb sustavno predstavlja umjetničko i kulturno, intelektualno i socijalno stvaralaštvo pripadnika židovske zajednice u prošlosti i sadašnjosti, njezinu baštinu i tradiciju, pojave i zbivanja povezane s

višestoljetnom nazočnošću Židova u hrvatskim krajevima. Njezina je misija, dakle, usmjerena ka afirmaciji izraza židovskog identiteta, homogenog unutar tradicijsko-religijskog okvira sve do razdoblja emancipacije, otkada se iskazuje nebrojenim individual-

nim fasetama - odgovarajući na glavnu dilemu moderne židovske europske egzistencije: integracija - vlastitost, asimilacija - posebnost. S obzirom na količinu i kakvoću upravo tog korpusa baštine, kao i suvremenosti, program Galerije s pravom je usredotočen na ličnosti. U javnoj percepciji - ne samo u nas, nego uopće - najčešće prevladava pitanje o „doprinosu“ kulturi sredine, iza kojega se krije uglavnom neosvijestena ideološka predrasuda smjerajući odjeljivanju i razlikovanju. Stvaralaštvo je, naprotiv, u pravilu demantira. Umjesto o doprinosu - dodatku ili začinu - uvijek je i samo riječ o sastavnom dijelu cjeline ili ukupnosti, posve analogno povijesnoj ulozi Židova u nastanku i razvoju modernog građanskog društva. Predstavljajući Židove, ova mala, profilirana galerija predstavlja nas, predstavlja uzajamnost i sraštenost, kompenzirajući diskretno zaostatke, nedostatke ili propuste - kako komu drago... Izložba o arhitektu Slavku Löwyju svjedoči o tome, iako joj to s obzirom na njegov profil nije i ne može biti dominantni motiv. Konceptijski je primjerena svrsi - evokaciji Löwyjeva života i djela, i mjestu - galerijskom prostoru koji svojim dimenzijama i formom ograničava ambicioznije likovno oblikovanje postava; riječju, svodi ga na komorno i konvencionalno, kakve uglavnom jesu izložbe u Galeriji Milan i Ivo Steiner. Stoga se autorica, Darja Radović Mahečić, svjesno odlučila na redukciju i strog izbor, lišila se artefakata i originala, pridajući prednost reprodukciji koja ne ograničuje formatom ni estetski, ali naprotiv, omogućava fleksibilnost i manipulaciju, ujednačavanje i stilizaciju. Izložba se sastoji od dvanaest velikih jednakih tematskih panoa koji kronološkim slijedom predstavljaju životni put, opseg i vrijednost Löwyjeva opusa. Komu je poznato da je autorica posvetila arhitektu Löwyju više godina intenzivnog istraživanja, bila s njim u podjednako intenzivnoj komunikaciji do njegove smrti, dakle, poticala ga na svjedočenja ne samo o sebi i svom radu, nego i o epohi čija je svojevrsna ikona te napisala monografiju o njemu (objavljenu 1999.), naposljetku i to da je jedno od težišta njezinog istraživačkog i znanstvenog rada

arhitektura međuratnog razdoblja - taj neće biti iznenađen pregnantnošću njezine interpretacije, ovoga puta u mediju izložbe. Spretnom kombinacijom vizualne dokumentacije (reprodukcije nacрта, skica, perspektiva i modela te fotografije) i kratkih tekstova, u kojima uspijeva održati ravnotežu između faktografije i interpretacije, poentiranim naslovima i inteligentnim prijelomom, ona je uspjela izvesti dugačak luk od 1904. do 1996. godine - koliko je trajao životni vijek Slavka Löwyja - ne ispustivši ništa važno i doseći razinu monografske izložbe. Koncentracijom na esencijalno i singularno, što joj je nesumnjivo omogućilo suvereno poznavanje i Löwyja i vremensko-prostornog konteksta, autorica je mane, dakle višestruka prostorna, materijalna i organizacijska ograničenja, obratila u vrlinu: predložila je gotovo prototip mini-monografske prezentacije, naglašeno informativne i edukativne vrijednosti. Ukupna struktura prikaza, uglavljenost slike i riječi, odnos totala i detalja, ritam zumiranja - naglašavanja i izdvajanja; riječju, cijela dramaturgija podsjeća na dokumentarno-filmski scenarij. Plošni, dvodimenzionalni prikaz omekšan je i obogaćen ludičkom komponentom: dodavanjem boje, plave, sive, bijele i crne, koje nemaju samo dekorativnu, nego i simboličku funkciju. U oblikovanju izložbe

zacijelo važan doprinos ima dizajnerica Nataša Popović, koja već nekoliko godina u sklopu agencije *Magen* oblikuje ne samo izložbe, nego i publikacije Židovske općine Zagreb. Izložbu prati jednako tako lapidaran i ujedno sadržajan deplijan, a to što se tekstovi u njemu, kao i na izložbenim panoima, javljaju u engleskom prijevodu, upućuje da je izložba koncipirana kao putujuća, namijenjena zemlji i inozemstvu. Zacijelo s punim opravdanjem jer zanimljivo, jednostavno i sažeto predstavlja važnog protagonista hrvatske moderne i potom internacionalnog stila - upravo onako kako to prija receptivnim očekivanjima javnosti koja se zanima za kulturu. Postavlja uskličnike, među kojima simbolički svijetli Löwyjev i zagrebački prvi neboder, ne bez razloga reproduciran na ovitku kataloga

velike izložbe *Mythos Großstadt, Architektur und Stadtbaukunst in Zentraleuropa 1890. - 1937.* (1999.), ali doziva i duh vremena i predstavlja jedan individualni put, od malogradskog ambijenta do velegrada, od židovske tradicije do kozmopolitizma, kakvih je bilo u herojsko doba avangarde.

Za razliku od mnogih svojih kolega, vršnjaka, graditelja i umjetnika, Slavko Löwy ušao je u povijest, „historiziran“ je na najbolji način, s osiguranim mjestom ne samo u odavno očekivanom muzeju hrvatske arhitekture, nego i u budućem muzeju kulture i umjetnosti Židova u Hrvatskoj koji tiho i postojano svojim izložbama priprema i Galerija Milan i Ivo Steiner.